

Samlivet med GMO

Et brev fra Amerika

www.theletterfromamerica.org

Et åpent brev til innbyggere, politikere og beslutningstagere i Storbritannia og resten av EU om farene ved genmodifiserte avlinger.

Vi skriver til dere som bekymrede amerikanske innbyggere for å dele erfaringen vår med genmodifisert matproduksjon og den påfølgende skaden dette har påført jordbruket vårt, og hvordan det har fornedret matforsyningen vår.

I landet vårt er halvparten av avlingene genmodifiserte. 94 % av soyaen, 93 % av maisen og 96 % av bomullet er dyrket med genmodifiserte planter (GMO).¹

I Storbritannia og resten av EU har man ennå ikke tatt i bruk genmodifiserte organismer i matproduksjonen på den måten vi har men dere er nå under sterkt press fra regjeringer, lobbyister fra bioteknologi- og matselskaper for å dyrke mat med en jordbruksteknologi vi nå anser som mislykket.

Undersøkelser viser at 72 % av innbyggerne i USA ikke ønsker å spise genmodifisert mat, og over 90 % ønsker at slike produkter skal være merket.² På tross av dette klare mandatet fra folket, hindrer store bioteknologi- og matselskaper med ubegrensede midler³ og utilbørlig innflytelse innflytelse, lokale⁴ og føderale⁵ myndigheter å regulere, eller simpelthen merke, genmodifiserte produkter.

Mens dere diskuterer veien videre, vil vi dele med dere det som to tiår med genmodifisert jordbruk har brakt oss. Vi tror erfaringene våre vil være en advarsel om hva som vil skje om dere gjør som oss.

Brutte løfter

Genmodifiserte matplanter ble sluppet på markedet med et løfte om at de ville øke avlingene og redusere bruken av sprøytemidler. De har ikke gjort noen av delene.⁶ Ifølge en fersk rapport fra amerikanske myndigheter kan genmodifiserte avlinger faktisk være lavere enn tilsvarende konvensjonelle avlinger.⁷

Bønder ble fortalt at de ville øke fortjenesten med genmodifiserte planter. Ifølge det amerikanske landbruksdepartementet, er virkeligheten annerledes.⁸ Fortjenesten varierer mye, mens kostnadene ved å dyrke fram disse matplantene har skutt i været.⁹ Genmodifiserte såfrø kan ifølge loven ikke tas vare på for å brukes på nytt, noe som betyr at bønder må kjøpe nye frø hvert år.

Bioteknologiselskapene kontrollerer prisen på såfrø, som koster bøndene tre til seks ganger så mye som konvensjonelle såfrø.¹⁰ Dette, kombinert med den enorme mengden kjemiske innsatsfaktorer, betyr at genmodifiserte matplanter har blitt dyrere å dyrke enn konvensjonelle. På grunn av den disproporsjonelle satsingen man har hatt på genmodifiserte såfrø, er mangfoldet i konvensjonelle såfrø ikke lenger tilgjengelig i like stor grad. Bøndene har fått mindre valgfrihet og kontroll over hva de dyrker.¹¹

Bønder som har valgt å ikke dyrke genmodifiserte, kan oppleve at åkrene deres er smittet av de genmodifiserte plantene som et resultat av krysspollinering mellom arter som er i slekt,¹² og at såfrø som både er genmodifiserte og konvensjonelle blir blandet mens de er lagret.

På grunn av dette mister bøndene markeder for eksport. Mange land har restriksjoner eller regelrette forbud mot å dyrke eller importere genmodifiserte mat,¹³ og et resultat av dette er at genmodifisert mat er ansvarlig for flere konflikter når kornleveranser er smittet med genmodifiserte organismer.¹⁴

Det blomstrende markedet for økologisk mat i USA blir også påvirket. Mange økologiske bønder har mistet kontrakter for økologiske såfrø på grunn av smitte. Problemet vokser, og er forventet å bli enda større de kommende årene.

Sprøytemidler og super-ugress

Den vanligste formen for genmodifiserte matplanter er kjent som "Roundup Ready"-planter. De er vanligvis mais- eller soyaplanter, og har blitt genmodifisert til å tåle å bli sprøytet med sprøytemiddelet Roundup®, som inneholder giftstoffet glyfosat. Ugresset dør, mens planter fortsetter å vokse.

Dette har skapt en ond sirkel. Ugress har blitt resistent mot sprøytemiddelet, og det fører til at bøndene må sprøyte enda mer. Sterkere bruk av sprøytemidler skaper enda mer "super-ugress" og høyere sprøytemiddelbruk. En nylig undersøkelse viste at mellom 1996 og 2011 brukte bønder med genmodifiserte avlinger som var Roundup Ready 24 % mer sprøytemiddel enn bønder som hadde tilsvarende konvensjonelle avlinger.¹⁵

Fortsetter vi på denne kursen med planter som er Roundup Ready kan vi forvente at sprøytemiddelbruken øker med 25 % hvert år i overskuelig framtid.

Denne onde sirkelen av sprøytemiddelbruk har ført til at minst 14 nye ugress-arter har blitt resistent mot glyfosat det siste tiåret,¹⁶ og at over halvparten av de amerikanske bøndene har problemer med ugress som er resistent mot sprøytemiddel.¹⁷

Bioteknologiselskaper, som selger både genmodifiserte såfrø og sprøytemidler,¹⁸ har foreslått å løse dette problemet med å skape nye planter som vil tåle enda sterkere og giftigere sprøytemidler, som 2,4-diklorfenoksy-eddiksyre og 3,6-dikloro-2-metoksybenzosyre. Det er imidlertid estimert at hvis man godkjenner disse nye variantene, kan sprøytemiddelbruken øke med så mye som 50 %.¹⁹

Skade på miljøet

Studier har vist at økt sprøytemiddelbruk på Roundup Ready-planter er høyst skadelig for miljøet. For eksempel dreper Roundup silkeurt, en viktig kilde til mat for den ikoniske monark-sommerfuglen,²⁰ i tillegg til å utgjøre en trussel mot andre viktige insekter som bier.²¹ Den skader også jordsmonn, og tar livet av de velgjørende organismene som holder jorda sunn og produktiv²² i tillegg til å hindre plantene å ta opp essensielle mikronæringsstoffer.²³

Uten sunn jord, kan vi ikke dyrke sunn mat.

Andre genmodifiserte planter, som har blitt skapt slik at de produserer sitt eget sprøytemiddel (for eksempel bomullplanter som produserer giften "Bt") har også vist seg å skade velgjørende insekter, blant annet gulløyer,²⁴ vannloppen *Daphnia magna*²⁵ og andre akvatiske insekter,²⁶ samt mariehøner.²⁷

Resistens mot sprøytemidlene vokser hos insektene.²⁸ Dette skaper nye varianter av resistente "super-skadedyr" og krever større sprøytemiddelbruk på forskjellige tidspunkt i plantens liv, for

eksempel sprøyter man på frøet før det er plantet.²⁹ På tross av dette har nye mais- og soyaplanter som produserer "Bt" blitt godkjent, og kommer snart til å bli tatt i bruk.

En trussel mot helsa

Genmodifiserte ingredienser er overalt i matkjeden vår fra jord til bord. Det er anslått at 70 % av den prosesserte maten som blir spist i USA har blitt produsert ved bruk av genmodifiserte ingredienser. Hvis man tar med produkter fra dyr som har spist genmodifisert fôr, er andelen mye høyere.

Forskning viser at Roundup Ready-planter inneholder mange ganger mer glyfosat, og dets giftige nedbrytningsprodukt AMPA, enn konvensjonelle planter.³⁰

Spor av glyfosat har blitt funnet i brystmelk og urin hos amerikanske mødre, samt i drikkevann.³¹ Nivået av glyfosat i brystmelk er bekymringsverdig høyt - det er om lag 1600 ganger så høyt som det som er tillatt i drikkevann i Europa. Når det blir videreført til spedbarn, eller vann blir brukt til å lage morsmelkerstatning, kan dette utgjøre en uakseptabel risiko for helsa til barnet ettersom glyfosat mistenkes for å være hormonforstyrrende.³² Nylige studier viser at dette sprøytemiddelet også er giftig for sperm.³³

På samme måte har spor av Bt-giftstoff blitt funnet i blodet til mødre og spedbarn.³⁴

Det ble ikke gjort forsøk på mennesker med genmodifisert mat før den sluppet fri i matkjeden, og helse-effekten av at disse substansene sirkulerer rundt og akkumulerer seg i kroppene våre blir ikke studert av noen statlig etat, eller selskapene som har produsert dem.

Studier gjort på dyr som har blitt føret med genmodifisert fôr og/eller glyfosat, har derimot vist bekymringsverdige trender, inkludert skade på vitale organer som leveren og lungene, skade på tarmene og tarmfloraen, forstyrrelser for immunsystemet, abnormaliteter for reproduksjon og til og med svulster.³⁵

Disse vitenskapelige studiene peker på en potensielt alvorlige helseproblemer som ikke kunne bli forutsett da landet vårt først omfavnet genmodifiserte organismer, likevel blir de fortsatt ignorert av de som skal beskytte oss. I stedet baserer myndighetene seg på utdaterte studier og annen informasjon som er finansiert og levert av bioteknologi-selskapene, som ikke overraskende avskjedigjør alle bekymringer for helsa.

Fornektelse av vitenskap

Selskapenes forskning står i sterk kontrast til funnene gjort av uavhengige forskere. I 2013 stod nesten 300 uavhengige forskere bak et opprop med advarsel om at det ikke fantes en vitenskapelig konsensus rundt hvor sikkert det var å spise genmodifisert mat, og at risikoene dokumentert i uavhengig forskning ga "sterke grunner til bekymring".³⁶

Det er ikke lett for uavhengige forskere som dette å si ifra. De som har gjort det har møtt hindringer når de skal publisere forskningsresultater, blitt systematisk utskjelt av forskere som er positive til GMO og fått avslag på finansiering. I noen tilfeller har jobben og karrieren deres blitt truet.³⁷

Kontroll med matforsyningen

Gjennom erfaringen vår har vi kommet til en forståelse om at genmodifisering av mat aldri har handlet om å gjøre noe godt for samfunnet, før de fattige eller støtte bøndene våre. Det handler heller ikke om valgfrihet for forbrukerne. Det handler om private bedrifters kontroll over matsystemet.

Denne kontrollen strekker seg ut til deler av livet vårt som har stor betydning for vår daglige velvære, inkludert matsikkerhet, forskning og demokrati. Den undergraver utviklingen av genuint bærekraftig og miljøvennlig jordbruk, og forhindrer en gjennomslagskraftig og sunn matforsyning for oss alle.

I dagens USA er produksjon, distribusjon, markedsføring, sikkerhetstesting og forbruk av mat fra jord til bord kontrollert av en håndfull selskaper, hvorav mange har kommersielle interesser i genteknologi. De skaper problemene, og selger oss deretter de såkalte løsningene. Dette er en lukket sirkel av verdiskapning, uten å ta hensyn til noe annen handel.

Alle må ha mat, og derfor bør hver borger strebe etter å forstå disse problemstillingene.

Tid for å si ifra

Amerikanske innbyggere høster nå de skadelige fruktene av denne risikable og udokumenterte metoden å drive jordbruk på. Medlemsland i EU bør notere seg følgende: Genmodifisert mat har ingen fordeler som er store nok til å oppveie ulempene. Myndigheter som fortsetter å ignorere dette faktum gjør seg skyldig i grov tjenesteforsømmelse.

Vi, avsenderne, deler vår erfaring og hva vi har lært med dere for at dere ikke skal begå de feilene vi har gjort.

Vi oppfordrer dere på det sterkeste til å stå i mot godkjenning av genmodifiserte matplanter, til å nekte å dyrke de plantene som har blitt godkjent, å avslå import og/eller salg av menneskemat og dyrefôr som inneholder genmodifiserte ingredienser, og til å si ifra mot kommersiell påvirkning på politikk, regulering og forskning.

Hvis Storbritannia og resten av Europa blir det nye markedet for genmodifisert mat blir det enda vanskeligere, om ikke umulig, å få merket slike produkter i vårt eget land. Hvis våre forsøk på dette mislykkes, vil også deres forsøk på å holde genmodifisert mat ute av Europa mislykkes.

Hvis vi derimot jobber sammen kan vi revitalisere vårt globale matsystem, sikre sunt jordsmunn, sunne åkre, sunn mat og sunne mennesker.

Referanser

1 Adoption of Genetically Engineered Crops in the US 1996-2014 – Recent Trends in GE Adoption, United States Department of Agriculture (USDA), July 2014, <http://www.ers.usda.gov/data-products/adoption-of-genetically-engineered-crops-in-the-us/recent-trends-in-ge-adoption.aspx#.U9aA4fldUz0>

2 Consumer Support for Standardization and Labeling of Genetically Engineered Food 2014 Nationally-Representative Phone Survey, Consumer Reports® National Research Center Survey Research Report, https://consumersunion.org/wp-content/uploads/2014/06/2014_GMO_survey_report.pdf ; see also Brinkerhoff N, Americans overwhelmingly want GMO labelling...until big companies pour money into election campaigns, AllGov News, January 7, 2014 <http://www.allgov.com/news/where-is-the-money-going/americans-overwhelmingly-want-gmo-labelinguntil-big-companies-pour-money-in-election-campaigns-140107?news=852102>

- 3** GE Food Labelling: States Take Action, Fact Sheet, Center for Food Safety, June 2014, http://www.centerforfoodsafety.org/files/ge-state-labeling-fact-sheet-620141_28179.pdf
- 4** *ibid*
- 5** Jargon J and Berry I, Dough Rolls Out to Fight 'Engineered' Label on Food, Wall Street journal, October 25, 2012, <http://online.wsj.com/news/articles/SB10001424052970203400604578073182907123760>
- 6** Benbrook C, Evidence of the magnitude and consequences of the Roundup Ready soybean yield drag from university-based varietal trials in 1998: Ag BioTech InfoNet Technical Paper Number 1, Sandpoint, Idaho, 1999, <http://www.mindfully.org/GE/RRS-Yield-Drag.htm>; see also Elmore RW, et al. Glyphosate-resistant soybean cultivar yields compared with sister lines, Agron J, 2001;93:408-12; see also Ma BL and Subedi KD, Development, yield, grain moisture and nitrogen uptake of Bt corn hybrids and their conventional near-isolines. Field Crops Res. 2005; 93: 199-211; see also Bennett H. GM canola trials come a cropper, WA Business News. <http://www.wabusinessnews.com.au/en-story/1/69680/GM-canola-trials-come-a-cropper> January 16, 2009; see also Gurian-Sherman D, Failure to yield: Evaluating the performance of genetically engineered crops. Cambridge, MA: Union of Concerned Scientists; 2009. Available at: http://www.ucsusa.org/assets/documents/food_and_agriculture/failure-to-yield.pdf
- 7** Genetically Engineered Crops in the United States, USDA, Economic Research Services, February 2014 <http://www.ers.usda.gov/publications/err-economic-research-report/err162.aspx#.U7vzi7Hrzbx>
- 8** Fernandez-Cornejo J, Wechsler S, Livingston M, Mitchell L. Genetically engineered crops in the United States. Washington, DC: US Department of Agriculture; 2014. Available at: http://www.ers.usda.gov/publications/err-economic-research-report/err162.aspx#.U0P_qMfc26x
- 9** Fernandez-Cornejo J, McBride WD. The adoption of bioengineered crops. Agricultural Economic Report No. 810. Washington, DC: US Department of Agriculture; 2002, <http://www.ers.usda.gov/publications/aer810/aer810.pdf>; see also Gómez-Barbero M and Rodríguez-Cerezo E. Economic impact of dominant GM crops worldwide: A review. European Commission Joint Research Centre: Institute for Prospective Technological Studies; 2006, <http://ftp.jrc.es/EURdoc/eur22547en.pdf>; see also Benbrook CM. Impacts of genetically engineered crops on pesticide use in the United States: The first thirteen years. Washington, DC: The Organic Center; 2009. Available at: http://www.organic-center.org/reportfiles/13Years20091126_FullReport.pdf; see also Howard P, Visualizing consolidation in the global seed industry: 1996–2008. Sustainability. 2009; 1: 1266-87; see also Neuman W. Rapid rise in seed prices draws US scrutiny, New York Times, March 11, 2010, http://www.nytimes.com/2010/03/12/business/12seed.html?_r=1.
- 10** Benbrook CM. The magnitude and impacts of the biotech and organic seed price premium. Washington, DC: The Organic Center; 2009. Available at: http://www.organic-center.org/reportfiles/Seeds_Final_11-30-09.pdf.
- 11** Roseboro K, The GMO Seed Monopoly: Reducing Farmer's Seed Options, Organic Connections, 16 April 2013 <http://organicconnectmag.com/wp/the-gmo-seed-monopoly-reducing-farmers-seed-options/#.UW6i4LVlIfY>
- 12** D'Hertefeldt T, et al. Long-term persistence of GM oilseed rape in the seedbank. Biol Lett. 2008;4:314–17; see also Gilbert N. GM crop escapes into the American wild. Nature. 2010. Available at: <http://www.nature.com/news/2010/100806/full/news.2010.393.html>; see also Black R. GM

plants “established in the wild”, BBC News, August 6, 2010, <http://www.bbc.co.uk/news/science-environment-10859264>.

13 The Cartagena Protocol on Biosafety to the Convention on Biological Diversity. <http://bch.cbd.int/protocol/default.shtml>; see also GMO-Free Europe, <http://www.gmo-free-regions.org>.

14 Technical consultation on low levels of genetically modified (GM) crops in international food and feed trade, Food and Agriculture Organization of the United Nations, Rome, Italy March 21-22, 2014, http://www.fao.org/fileadmin/user_upload/agns/topics/LLP/AGD803_4_Final_En.pdf.

15 Benbrook CM, Impacts of genetically engineered crops on pesticide use in the US - the first sixteen years, *Environmental Sciences Europe*, 2012; 24: 24 doi:10.1186/2190-4715-24-24.

16 USDA 2014, *op cit*.

17 The Rise of Superweeds – and What to Do About It, Union of Concerned Scientists, Policy Brief, December 2013, http://www.ucsusa.org/assets/documents/food_and_agriculture/rise-of-superweeds.pdf.

18 Superweeds – How biotech crops bolster the pesticide industry, Food & Water Watch, July 2013 http://documents.foodandwaterwatch.org/doc/Superweeds.pdf#_ga=1.262673807.2090293938.1404747885.

19 Benbrook CM, 2012, *ibid*.

20 Brower LP, Decline of monarch butterflies overwintering in Mexico: is the migratory phenomenon at risk?, *Insect Conservation and Diversity*, Volume 5, Issue 2, pages 95–100, March 2012, <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1752-4598.2011.00142.x/full>.

21 Garcia, MA and Altieri M, Transgenic Crops: Implications for Biodiversity and Sustainable Agriculture. *Bulletin of Science, Technology & Society*, 2005; 25(4) 335-53, DOI: 10.1177/0270467605277293; see also Haughton, A J et al Invertebrate responses to the management of genetically modified herbicidetolerant and conventional spring crops. II. Within-field epigeal and aerial arthropods. *Philosophical Transactions of the Royal Society of London B*, 2003; 358: 1863-77; see also Roy, DB et al Invertebrates and vegetation of field margins adjacent to crops subject to contrasting herbicide regimes in the Farm Scale Evaluations of genetically modified herbicide-tolerant crops, *Philosophical Transactions of the Royal Society of London B*, 2003; 358: 1879-98.

22 Glyphosate herbicide affects belowground interactions between earthworms and symbiotic mycorrhizal fungi in a model ecosystem. *Nature Scientific Reports*, July 9, 2014, 4: 5634, DOI: doi:10.1038/srep05634; Citizens Concerned About GM, Suffocating the soil: An “unanticipated effect” of GM crops, 15 March 2013, <http://www.gmeducation.org/environment/p207351-suffocating-the-soil:-anunanticipated-effectof-gm-crops.html>.

23 Tapesser B et al, Agronomic and environmental aspects of the cultivation of genetically modified herbicide-resistant plants A joint paper of BfN (Germany), FOEN (Switzerland) and EAA (Austria), Bonn, Germany 2014, <http://www.bfn.de/fileadmin/MDB/documents/service/skript362.pdf>.

24 Tapesser B *et al*, 2014, *op cit*.

25 Tapesser B *et al*, 2014, *op cit*.

- 26** Rossi-Marshall EJ et al, Toxins in transgenic crop byproducts may affect headwater stream ecosystems, PNAS, 2007, 104(41): 16204–08, <http://www.pnas.org/content/104/41/16204.abstract>.
- 27** Tapesser B et al, 2014 *op cit*; see also Schmidt JEU, Braun CU, Whitehouse LP, Hilbeck A: Effects of activated Bt transgene products (Cry1Ab, Cry3Bb) on immature stages of the ladybird *Adalia bipunctata* in laboratory ecotoxicity testing, Arch Environ Contam Toxicol 2009, 56: 221-28, <http://link.springer.com/article/10.1007%2Fs00244-008-9191-9>.
- 28** Gassmann AJ et al, Field-evolved resistance by western corn rootworm to multiple *Bacillus thuringiensis* toxins in transgenic maize, Proc Natl Acad Sci, 2014 ; 111(14): 5141-46, <http://www.pnas.org/content/111/14/5141>; see also Letter from 22 Members and Participants of North Central Coordinating Committee NCCC46 and Other Corn Entomologists to US EPA, March 5, 2012, http://www.biosicherheit.de/pdf/aktuell/12-03_comment_porter_epa.pdf ; see also Huang F et al, Resistance of sugarcane borer to *Bacillus thuringiensis* Cry1Ab toxin, Entomol Exp Appl, 2007; 124: 117-23, <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1570-7458.2007.00560.x/abstract;jsessionid=77E6295826AFA053813D7CFD5A1C15DB.f01t01?deniedAccessCustomisedMessage=&userIsAuthenticated=false> ; see also Tabashnik BE, et al, Insect resistance to Bt crops: Evidence versus theory, Nat Biotechnol, 2008; 26: 199–202, <http://www.cof.orst.edu/cof/teach/agbiotox/Readings%202008/TabashnikBtResistInsects-NatBiotech-2008.pdf>.
- 29** Leslie TW, Biddinger DJ, Mullin CA, Fleischer SJ. Carabidae population dynamics and temporal partitioning: Response to coupled neonicotinoid-transgenic technologies in maize, Env Entomol, 2009; 38: 935-43; see also Gurian-Sherman D. Genetically engineered crops in the real world – Bt corn, insecticide use, and honey bees. The Cornucopia Institute, January 13, 2012. <http://www.cornucopia.org/2012/01/genetically-engineered-crops-in-the-real-world-bt-corn-insecticide-use-and-honey-bees>.
- 30** Bohn T et al, Compositional differences in soybeans on the market: Glyphosate accumulates in Roundup Ready GM soybeans, Food Chemistry, 2014; 153: 207-15.
- 31** Glyphosate testing report: Findings in American mothers' breast milk, urine and water. Mom's Across America, April 7, 2014, http://d3n8a8pro7vnmx.cloudfront.net/yesmaam/pages/774/attachments/original/1396803706/Glyphosate_Final_in_the_breast_milk_of_American_women_Draft6_.pdf?1396803706.
- 32** Gasnier C, et al, Glyphosate-based herbicides are toxic and endocrine disruptors in human cell lines, Toxicology, 2009; 262: 184-91. doi:10.1016/j.tox.2009.06.006; see also Hokanson R, et al, Alteration of estrogen-regulated gene expression in human cells induced by the agricultural and horticultural herbicide glyphosate, Hum Exp Toxicol, 2007; 26: 747-52. doi:10.1177/0960327107083453; see also Thongprakaisang S, et al, Glyphosate induces human breast cancer cells growth via estrogen receptors, Food Chem Toxicol, 2013; 59: 129–36. doi:10.1016/j.fct.2013.05.057.
- 33** Cassault-Meyer E et al, An acute exposure to glyphosate-based herbicide alters aromatase levels in testis and sperm nuclear quality, Environmental Toxicology and Pharmacology, 2014; 38(1): 131-40.
- 34** Aris A and Leblanc S, Maternal and fetal exposure to pesticides associated to genetically modified foods in Eastern Townships of Quebec, Canada, [Reproductive Toxicology](http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/10407813.2011.614141), 2011; 31(4): 528–33.

35 Fagan F et al, Chapter 3 - Health Hazards of GM Foods and Chapter 4 - Health Hazards of Roundup and glyphosate, in *GMO Myths & Truths: An evidence-based examination of the claims made for the safety and efficacy of genetically modified crops and foods*, Earth Open Source, 2nd Ed, 2014. (See also Séralini, GE et al Republished study: Long-term toxicity of a Roundup herbicide and a Roundup-tolerant genetically modified maize, *Environ Sci Eur* 2014; 26: 14)

36 Statement: No scientific consensus on GMO safety, European Network of Scientists for Social and Environmental Responsibility, October 21, 2013, <http://www.ensser.org/increasing-public-information/no-scientific-consensus-on-gmo-safety>.

37 Smith, J, *GMO Researchers Attacked, Evidence Denied, and a Population at Risk*, Global Research, September 19, 2012 <http://www.globalresearch.ca/gmo-researchers-attacked-evidence-denied-and-a-population-at-risk/5305324>; see also Waltz E, GM crops: Battlefield, *Nature*, 2009; 461, 27-32 doi:10.1038/461027a; see also Woodward L, Muzzled by Monsanto, *Citizens Concerned About GM*, May 4, 2014, <http://www.gmeducation.org/blog/p217611-muzzled-by-monsanto.html>.

The Letter from America is copyright © Beyond GM 2014